

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА

«_____» 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації

Протокол № 13 від 16.05.2024 р.

Завідувач кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації

та регіональні студії»

Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Галузь знань: 29 міжнародні відносини

Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники:

доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, к. філос. н. Матвієнко І.С.

Київ - 2024

Опис навчальної дисципліни
«КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	29 міжнародні відносини	
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки	4	
Семестр	8	
Лекційні заняття	13 год.	
Практичні, семінарські заняття	13 год.	
Самостійна робота	94 год.	
Індивідуальні		
Кількість тижневих аудиторних годин	2	

Мета та завдання начальної дисципліни «Критичне мислення»

Професійна підготовка високоякісного спеціаліста, поряд з іншим, передбачає розвиток культури критичного мислення, яке допомагає ефективно спілкуватися та вести науковий діалог. Вивчення дисципліни «Критичне мислення» дає можливість отримати навички критичного та логічного мислення, технік прийняття рішення, доведення та спростування, аргументації, проведення ефективних публічних виступів. Критичне мислення випрацьовується шляхом розвитку самостійного свідомого мислення, вміння чіткого, логічного формувати свої думки, швидко приймати рішення на підставі аналізу та синтезу інформації. Людина, яка критично мислить, вмє чітко формулювати власні думки, доводити та спростовувати, будувати аргументацію, а тому основною характеристикою критичного мислення є самостійність, обґрунтованість та доказовість.

Дисципліна «Критичне мислення» забезпечує формування навичок аргументації.

Дисципліна «Критичне мислення» має міждисциплінарний характер, оскільки ґрунтується на здобутках у царині критичного і творчого мислення, композиції, логіки, риторики, герменевтики та епістемології. Вона має характер практичної системи, що обумовлює спрямованість не стільки на розширення знань, як на тренування критичного підходу до раніше набутих знань чи формування нових стійких вмінь успішно мислити й доводити власні думки. Предметним полем дисципліни «Критичне мислення» є міркування людини, яке протікає в правильних логічних формах (поняття, судження та умовиводи), що дозволяє формулювати міркування, виражати власні думки у відповідності до істинності та правильності логічно-формальних законів.

Метою дисципліни «Критичне мислення» є формування та вдосконалення культури мислення студентів шляхом засвоєння ними основних знань з логіки та вироблення навичок критичного мислення, як несуперечливого, доказового, мислення, яке можна застосовувати в практичних ситуаціях.

Інтегральна компетентність (ІК) Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

В процесі вивчення дисципліни «Критичне мислення» студент має отримати наступні компетентності, а саме:

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях;

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень;

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України;

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Вивчення «критичного мислення» забезпечує такі **програмні результати навчання:**

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій;

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси;

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

**Програма та структура навчальної дисципліни
«Критичне мислення» для повного терміну денної та заочної форми
навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма								
	тижн і	усьог о	лекці ї	Прак т	с.р.				
1	2	3	4	5	6				
Змістовий модуль 1. Сутність критичного мислення									
Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія	1,2	17	1	1	15				
Тема 2. Основні формально-логічні закони та критичне мислення	3,4	19	2	2	15				
Тема 3. Понятійний апарат міркувань	5,6	14	2	2	10				
Тема 4. Критичне аналіз і прийняття рішення	7,8	14	2	2	10				
Тема 5. Теорія умовиводів та запитання	9,10	24	2	2	20				
Разом за змістовим модулем 1.	88		9	9	70				
Змістовий модуль 2. Критичне мислення як основа інтелектуальної діяльності									
Тема 6. Аргументація	11,12	16	2	2	12				
Тема 7. Еристика	13,14	1	2	2	12				
Разом за змістовим модулем 2.	32		4	4	24				
Усього годин	120		13	13	94				

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність критичного мислення.	2
2	Основні формально-логічні закони та їх практичне застосування.	2
3	Понятійний апарат міркування.	2
4	Критичний аналіз і прийняття рішення.	2
5	Теорія умовиводів та запитання.	2
6	Теорія аргументації. Доведення та спростування.	2
7	Еристика як мистецтво суперечки.	3
Разом		15

Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Мислення, Інтелект, Пам'ять	14
2	Зв'язок між мисленням і мовою	15
3	Моделі критичного мислення і технічні прийоми	15
4	Аргументація. Логічні судження.	10
5	Вірогідність і невизначеність	10
6	Процес прийняття рішення	15
7	Розвиток навичок рішення задач. Творче мислення	15
Всього		94

Приклади контрольних запитань

1. Що таке критичне мислення?
2. Мислення як об'єкт вивчення логіки?
3. Що таке логічна культура?
4. Яка роль логіки у формуванні логічної культури?
5. Що таке істинність і формальна правильність міркування?
6. Назвіть формально-логічні закони та дайте їм характеристику?
7. Виникнення логіки і основні етапи її розвитку.
8. Що таке поняття як форма мислення та які прийоми формування понять?
9. Які існують найуживаніші дефініції судження та яка логічна структура судження?
10. Що таке прості та складні судження? Назвіть чим вони подібні, а чим відмінні?
11. Роль запитання у пізнанні? Типологія запитань та види відповідей?
12. Яка структура умовиводу?
13. Що таке дедуктивний умовивід та які його особливості?
14. Що таке індуктивний умовивід? Охарактеризуйте його.

15. Умовивід за аналогією, які його особливості?
16. Що таке аргументація?
17. Які бувають види доведення?
18. Що таке спростування як логічна процедура?
19. Визначте правила і помилки стосовно тези, аргументів та демонстрації?

Засоби діагностики результатів навчання:

Екзамен

Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.

Словесні – пояснення, лекція, бесіда.

Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, проведення семінарських занять під керівництвом викладача.

Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять. На заняттях з дисципліни «Критичне мислення» використовуються форми, зазначені в таблиці, наведеній нижче.

№ з/п	Назва теми	Освітні технології
1	Сутність критичного мислення.	Дискусія Презентація
2	Основні формально-логічні закони та їх практичне застосування.	Дискусія Подумай – обговори в парі – поділися з іншими
3	Історичний характер логіки як науки.	Дискусія Презентація
4	Поняття як форма мислення.	Дискусія Презентація
5	Судження як форма мислення.	Дискусія Презентація
6	Критичне мислення і теорія умовиводів.	Дискусія Інтерактивна методика «Континіум»
7	Теорія аргументації. Доведення та спростування.	Дискусія Інтерактивна методика «Дебати»

Форми контролю

Попередній контроль – опитування

Поточний контроль – опитування

Тематичний контроль – написання модульних контрольних робіт

Підсумковий контроль – екзамен

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р. протокол №10 (див. таблицю):

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна а результати складання	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

Навчально-методичне забезпечення:

Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Критичне мислення»:
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4658>

Рекомендована література

Основна література:

1. Колотілова Н. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку: монографія. К: Центр навчальної літератури, 2019. 272с.
2. Колотілова Н.А. Риторика: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с.
3. Комаха Л.Г. Логічні засоби аргументації у філософському знанні: мон. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 360 с.
4. Конверський А. Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
5. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Класична та неklasична. К: Центр навчальної літератури, 2018. 296.

6. Сторожук С.В. Логіка: навчальний посібник / С. В. Сторожук, І. М. Гоян, І.С. Матвієнко. Київ.: 2020. 370 с.
7. Хоменко І.В. Логіка. Теорія та практика. К: Центр навчальної літератури, 2010. 400 с.
8. Тягло О.В. Критичне мислення: навч. посіб. Х.: Основа, 2008. 189 с.
9. Щербина О.Ю. Логіка та юридична аргументація: мон. К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. 303 с.

Допоміжна література:

1. Бандурка О.М. Юридична логіка: підручник Х.: Золота миля, 2011. 224 с.
2. Гетманова А.Д. Посібник з логіки. Київ, 2000. 304 с.
3. Гладунський В.Н. Логіка для студентів економічних спеціальностей: Навчальний посібник. Львів: Афіша, 2002. 359 с.
4. Гладунський В.Н. Логіка: навч. посіб. для студ. дистанційної форми навчання. Л.: Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2003. 194 с.
5. Губенко Л.Г., Немцов В.Д. Культура ділового спілкування. Навч. посібник. К.: «Альфа прес», 2000. 189 с.
6. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. К., 1997. 192 с.
7. Евдокимов В.И., Олейник Т.А. Практикум по развитию критического мышления. Х.: Торнадо, 2002. 146 с.
8. Евдокимов В.И., Микитюк М.В. Практикум по развитию критического мышления. Харьков, 2001. 124 с.
9. Жеребкін В.Є. Логіка. Харків: Основи, К.: Знання, 2008. 256 с.
10. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. К.: Вища школа, 1992. 400 с.
11. Кислюк К. Логіка. Конспект лекцій. К.: Кондор, 2016 р. 92.
12. Конверський А.Є. Логіка. К.: Четверта хвиля, 2017. 272 с.
13. Конверський А.Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. Київ, 2017. 424 с.
14. Олійник Т.О. Використання комп'ютерних експериментів для розвитку критичного мислення. Збірка конспектів уроків за методиками розвитку критичного мислення. Ч. II Харків: ХДПУ, 2002.
15. Ряшко В.І. Логіка. Київ, , 2019. 328 с..
16. Тофтул М.Г. Логіка. К.: Академія, 2009. 336 с.
17. Хоменко І. В., Алексюк І. А. Основи логіки. Підручник К.: Золоті ворота, 2008. 256 с.
18. Хоменко І.В. Логіка – юристам. К.: Четверта хвиля, 1998. 392 с.
19. Щербина О. Філософія логіки, філософська логіка, аргументація. Філософська думка, 2013. № 5. С. 103-112.
20. Critical Thinking Skills Success in 20 Minutes a Day, by Lauren Starkey, 2004.

21. Frameworks for Thinking. A Handbook for Teaching and Learning. David Moseley, Vivienne Baumfield, Julian Elliott, Maggie Gregson, Steven Higgins, Jennifer Miller and Douglas Newton. Cambridge University Press, 2005.